

การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า

คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง*

DEVELOPMENT OF COSTUME STYLES FOR TRADITIONAL LIKAY PA

PERFORMANCES BAN KHLONG PALIAN GROUP, TRANG PROVINCE

เสาวณีย์ บางโรย

Saowanee Bangroy

คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ตรัง ประเทศไทย

Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Trang, Thailand

Corresponding author E-mail: saowanee.b@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและเพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพและพัฒนา ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 42 คน ได้แก่ นักแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน ผู้นำชุมชนบ้านคลองปะเหลียนและชาวบ้านในชุมชนบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ได้ดังนี้ การแสดงลิเกป่า เป็นการแสดงพื้นบ้านภาคใต้หรืออีกชื่อหนึ่ง เรียกว่า ลิเกرامةนา ซึ่งเรียกตามเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการแสดง พบเห็นได้ในหลายพื้นที่ เช่น นครศรีธรรมราช พัทลุง กระบี่ ตรัง สงขลาและสตูล เป็นการแสดงที่มีทำนองดนตรีที่สนุกสนานผสมผสานกับเนื้อร้องด้วยภาษาพื้นบ้านภาคใต้ กล่าวถึงเรื่องราวการเดินทางของแขกเทศและภรรยา นักแสดงหลัก คือ แยกแดงเป็นพระเอก ยายีเป็นนางเอก และมีเสนาเป็นตัวตลก ซึ่งคณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากคณะอื่น ๆ คือ มีนักแสดงยายีสองนาง ในปัจจุบันลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ได้ก่อตั้งมาเป็นเวลากว่า 40 ปี แต่ด้วยทีมนักแสดงส่วนใหญ่เป็นวัยชราและขาดองค์ความรู้ทางด้านองค์ประกอบศิลป์โดยเฉพาะการจัดรูปแบบเครื่องแต่งกายตามหลักทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ทำให้ภาพลักษณ์ของการแสดงขาดซึ่งสุนทรียภาพที่สวยงาม ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายให้แก่ผู้แสดงหลัก คือ แยกแดงและยายีขึ้นใหม่โดยการออกแบบตามหลักการและแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ เพื่อเพิ่มความงดงามและสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบเครื่องแต่งกาย, การแสดงพื้นบ้าน, ลิเกป่า

Abstract

This research aimed to study the history, performance style and to develop the costume style of Likay Pa troupe of Ban Klong Palian, Trang Province. The research was qualitative and developed using in-depth interviews and focus group discussions. The researcher selected 42 key informants, namely Likay Pa troupe of Ban Klong Palian, leaders of Ban Klong Palian community

*Received March 6, 2025; Revised April 19, 2025; Accepted April 24, 2025

and villagers of Ban Klong Palian community, Trang Province. The purpose of the research was to analyze the content data and summarize the overall picture as follows: Likay Pa is a southern folk performance or another name is Likay Rammana, which is named after the main musical instrument used in the performance. It can be found in many areas such as Nakhon Si Thammarat, Phatthalung, Krabi, Trang, Songkhla and Satun. It is a performance with lively melodies combined with lyrics in the southern local language. It tells the story of a foreigner and his wife. The main actors are Khaek Daeng as the hero, Yayee as the heroine and Sena as the clown. The Ban Klong Palian troupe in Trang Province has an identity that is different from other troupes, which is that it has two Yayee actresses. At present, Likay Pa The Ban Klong Palian troupe in Trang Province has been established for over 40 years. However, most of the performers are elderly and lack knowledge of art elements, especially in the design of costumes based on the principles of southern folk dance, which makes the image of the performance lack beautiful aesthetics. Therefore, the researcher has developed a new style of costumes for the main performers, Khaek Daeng and Yayee, by designing them based on the principles and concepts of southern folk dance to enhance the beauty and create a unique identity for the Ban Klong Palian troupe in Trang Province.

Keywords: Development, Costume Design, Folk Performance, Likay Pa

บทนำ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ ร่วมกันดำเนินโครงการ “ม.อ. เพื่อชุมชนเข้มแข็ง” ตั้งแต่ปี 2559 โดยคัดเลือกอำเภอย่านตาขาว เป็นพื้นที่นำร่องโครงการ “ย่านตาขาวโมเดล” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ลงพื้นที่ไปศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา โดยใช้แนวคิดศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสร้างการเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชน “ย่านตาขาวโมเดล” แบ่งการทำงานเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1) การเข้าใจ นักวิจัยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้เข้าไปศึกษาชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม พบว่า ย่านตาขาวเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีมรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า รวมถึงวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ นำไปสู่การรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน ภายใต้ชื่อ “กลุ่มย่านตาขาวโมเดล” การศึกษามุ่งเน้นการออกแบบและการพัฒนาพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเกิดการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุน ต่อมาในระยะที่ 2) การเข้าถึง นักวิจัยคณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการเข้าร่วมดำเนินโครงการกับนักวิจัยจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนจากฐานมรดกทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทรัพยากรทางธรรมชาติ ในรูปแบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อพัฒนาแบรนด์สถานที่ (Destination Brand) ในชื่อ “ย่านตาขาวแบรนด์” สำหรับการสื่อสารทางการตลาดของผลิตภัณฑ์และบริการ และระยะที่ 3) การพัฒนา นักวิจัยและชุมชนย่านตาขาวร่วมกันพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านธุรกิจต่อเนื่อง โดยมหาวิทยาลัยยังคงสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงศักยภาพทางด้านศิลปะวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้าน ของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ได้แก่ มโนราห์ หนังตะลุง กลองยาว ร้องเงิ้ง และลิเกป่า โดยทางหัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ มณีมัย และทีมผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นสมควรว่า คณะลิเกป่า บ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ที่มีการสืบทอดมาถึงสามชั่วอายุคน และมีเพียงคณะสุดท้ายนั้น ควรได้รับการศึกษาพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อไม่ให้เกิดการสูญหายสูญหายไป จึงมอบหมายให้อาจารย์ประจำหลักสูตร ศิลปะการแสดงและการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบงานวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาด้านศิลปะการแสดงมาสร้างสรรค์ ขับเคลื่อนการแสดงพื้นบ้านดังกล่าวให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับจังหวัดและพื้นที่ภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า บ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการของลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง จึงได้เลือกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จำนวน 42 คน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 นักแสดงลิเกป่า ประจำคณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ประกอบด้วย
 - นักแสดงรุ่นที่ 1 มีประสบการณ์ในการแสดงลิเกป่าระยะเวลา 40 ปี จำนวน 3 คน
 - นักแสดงรุ่นที่ 2 มีประสบการณ์ในการแสดงลิเกป่าระยะเวลา 20 ปี จำนวน 5 คน
 - นักแสดงรุ่นที่ 3 มีประสบการณ์ในการแสดงลิเกป่าระยะเวลา 5 - 8 ปี จำนวน 8 คน
 - 1.2 นักดนตรีลิเกป่า ประจำคณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ประกอบด้วย
 - นักดนตรีรุ่นที่ 1 มีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีลิเกป่าระยะเวลา 40 ปี จำนวน 2 คน
 - นักดนตรีรุ่นที่ 2 มีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีลิเกป่าระยะเวลา 20 ปี จำนวน 5 คน
 - นักดนตรีรุ่นที่ 3 มีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีลิเกป่า ระยะเวลา 3 - 5 ปี จำนวน 2 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลรอง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้นำชุมชนบ้านคลองปะเหลียน จำนวน 2 คน
 - 2.2 บุคลากรในสถานศึกษาและนักวิชาการวัฒนธรรม จำนวน 5 คน
 - 2.3 ชาวบ้านในชุมชนบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง จำนวน 10 คน

เครื่องมือวิจัย โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบบันทึกการสังเกตการณ์การสาธิตแสดงการลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง เพื่อให้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงภาพรวมทั้งหมดของการแสดงนำไปสู่การสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างตรงประเด็น

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและรูปแบบของการแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ทั้งหมด

ฉบับที่ 3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

การสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแนวความคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม มาสร้างเป็นเครื่องมือ แบบบันทึกการสังเกตการณ์ แบบสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงทางโครงสร้าง (construct validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

การรวบรวมข้อมูล การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

ข้อมูลด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากหนังสือเอกสารงานวิจัย และเว็บไซต์ต่างๆที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการแสดงลิเกป่าในภาคใต้ แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดวางสี ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับความงามที่จะสื่อสารออกไปสู่สาธารณะชน ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมซึ่งนำไปสู่การศึกษากระบวนการและจุดกำเนิดตลอดถึงการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างชัดเจน

ข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม

1. การสังเกตการณ์โดยการสังเกตการณ์การสาธิตการแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ในงานพิธีกรรมโรงครูประจำปี 2566 ซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่ชุมชนคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่สังเกตการณ์การสาธิตการแสดงเสร็จสิ้นผู้วิจัยได้นำข้อสงสัยและตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ซึ่งคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3 การจัดสนทนากลุ่มร่วมกับ สมาชิกในทีมลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า ให้แก่คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเกตการณ์การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาแบ่งข้อมูลเป็นสามกลุ่มตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ด้านประวัติความเป็นมา แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประวัติความเป็นมาของลิเกป่าภาคใต้ และประวัติความเป็นมาของลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง 2) ด้านรูปแบบการแสดง แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ ลำดับการแสดงทั้งหมด บทร้อง ทำนองดนตรี และทำรำ 3) ด้านการพัฒนาเครื่องแต่งกาย

แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ เครื่องแต่งกายของแขกแดง และ เครื่องแต่งกายของยาย จากนั้นนำมาตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อการแสวงหาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างกันทางด้านเวลา สถานที่ และบุคคล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากทั้ง 3 ส่วน มาทบทวนเพื่อตรวจสอบอย่างละเอียดว่าข้อมูลที่ได้มานั้น แตกต่างหรือไปในทิศทางเดียวกันอย่างไรบ้าง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

ลิเกป่าได้รับอิทธิพลมาจาก แยกเจ้าเซ็นที่เดินทางมาค้าขายในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นต้นมา พวกเขามีการสวดเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าของตนด้วยทำนองและน้ำเสียงที่ไพเราะมาก จึงทำให้เป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านทั่วไป จนได้มีการถ่ายทอดบทสวดดังกล่าวนั้นมายังคนไทย ในช่วงแรกก็ใช้คำร้องทำนองเหมือนกับ เพลงสวดของแยกเจ้าเซ็น แต่เมื่อคนไทยนำมาร้องมากขึ้นก็เลยกลายเป็นแบบไทยและคำวดิเกย์ ก็เปลี่ยนมาเป็น คำว่าลิเก หรือ ยี่เก โดยมีดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง คือ รำมะนา ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะมีต้นแบบมาจากมลายู เพราะมลายูมีกลองชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า ระบานา ซึ่งมีเสียงคล้ายๆกันกับของรำมะนา เมื่อการเดินทางได้แผ่ขยาย มาจนถึงภาคใต้ ซึ่งจังหวัดตรังก็เป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีทำนน้ำสำคัญ คือ ท่าเรือกันตัง เป็นทางรับส่งสินค้าจาก ต่างประเทศ แยกเทศ จึงได้มีการเดินทางมาค้าขายเสื้อผ้าและได้นำการแสดงดังกล่าวมาเผยแพร่ให้แก่คน ในท้องถิ่นซึ่งหนึ่งในนั้นมีบรรพบุรุษของ คณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนด้วย ในปัจจุบัน คณะลิเกป่าบ้านคลอง ปะเหลียน จังหวัดตรัง ได้รับการดูแลบริหารจัดการโดย นายเกียรติก้อง แก้วละเอียด จบการศึกษาระดับชั้นมัธยม ตอนปลาย จากโรงเรียนสภาราชนี จังหวัดตรัง ประวัติการก่อตั้งคณะ เริ่มจากการสืบทอด 2 - 3 ชั่วอายุคน ผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ตนเองได้รับช่วงที่ 3 ประสบการณ์การแสดงเริ่มด้วย สมัยตอนเด็กทางคณะได้ไป แสดงตามที่ต่าง ๆ แต่ตนเองไม่ได้ไปร่วมแสดง ต่อมาประมาณ 7 ปี คณะลิเกป่าซบเซาลง ผู้อาวุโส หรือคนเก่าใน คณะ ได้ปรึกษาแนวทางการวางแผนพัฒนาการแสดงลิเกป่าให้ยังคงอยู่ต่อไป หลังจากการฟื้นฟูเกิดขึ้นก็ได้ไปแสดง ตามที่ต่าง ๆ มากขึ้น ในส่วนของเอกลักษณ์ของลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน ด้านการแสดง ประกอบการแสดง ที่เป็นเอกลักษณ์และไม่เหมือนคณะอื่น ๆ คือ มีตัวละครชายทั้งหมด 2 คน ซึ่งคณะอื่น ๆ ที่มีเพียงคนเดียว เพราะ เนื่องจาก ในบทร้องของแขกแดง กล่าวไว้ว่า “มาอยู่ทับเที่ยงเทศเลียงเมียงสอง” ซึ่งเป็นบทร้องของแขกแดงที่บรรพ บุรุษได้แต่งขึ้นใหม่ เกิดเป็นเอกลักษณ์ของคณะขึ้นมาแต่ในส่วนอื่น ๆ ก็จะมีมีความคล้ายคลึงกับคณะลิเกป่า โดยทั่วไป อาจจะต่างเพียงบทร้องที่ใช้ขับเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ (เกียรติก้อง แก้วละเอียด, 2566) อดีตกับ ปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของเครื่องดนตรี ประกอบจังหวะการแสดงมีน้อย เช่น รำมะนา สมัยก่อนใช้แค่ 2 ลูก ปัจจุบันใช้ 4 ลูก และมีเสียงปี เสียงซอ เข้ามาเสริมเพื่อเพิ่มความไพเราะ ในส่วนของการแสดงบทที่ใช้ ก็จะมีการปรับเปลี่ยนเข้ากับยุคสมัย สภาพปัจจุบันของลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน ทางคณะลิเกป่าได้สร้างพันธกิจ เป็นของตนเอง มีทั้งหมด 3 ประการ ประการที่หนึ่ง อนุรักษ์ ประการที่สอง การเผยแพร่ และประการที่สาม การถ่ายทอด ทางคณะได้สร้างพันธกิจทั้งสามขึ้นก็เพื่อให้เดินควบคู่กันกับการแสดงลิเกป่าได้อย่างมีเป้าหมาย และ เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และซึมซับวิถีวัฒนธรรม ของการแสดงอย่างมีคุณค่า และควรค่าการอนุรักษ์ และ ยังมีเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาฝึกฝนเรียนรู้อยู่เป็นประจำ โดยใช้เวลาวางในช่วงวันอาทิตย์ขณะนี้ทางคณะกำลัง ทำโครงการไปยังกลุ่มส่งเสริมวัฒนธรรม เพราะว่าทางกรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีโครงการสนับสนุนและงบประมาณ ในการฝึกอบรมและการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน (สิริชัย ทองดี, 2566)

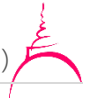
2. รูปแบบการแสดงลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

ลิเกป่าคณะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยผู้แสดงประมาณ 15 - 20 คน ทำหน้าที่ลูกคู่และเล่นดนตรีประกอบ 5 - 8 คน ส่วนที่เหลือเป็นตัวแสดง มีตัวแสดงหลัก คือ แยกแดง ยายี เสนา และเจ้าเมือง ที่เหลือเป็นตัวประกอบ เอกลักษณ์ของลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน คือ ยายี 2 คน ตามเนื้อร้องที่ว่ามาอยู่ทับเที่ยงเทศเลียงเมีย สอง เวทีแสดงปลูกเป็นโรง 6 เสา หลังคาเพิงหมาแหงน หมายถึง เป็นหลังคาที่เป็นผืนเดียวต่อเนื่อง ลาดเอียงไปทางด้านเดียวกัน พร้อมกันม่านกลางเพื่อแบ่งฉากสำหรับใช้พื้นที่ในการแสดงเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ในส่วนของเวทีแสดงสามารถปูเสื่อแสดงบนพื้นดินหรือยกพื้นเวทีขึ้นสูงตามความต้องการ (นครินทร์ หนูนวล, 2566) เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองรำมะนา 2 - 3 ลูก โหม่ง ฉิ่ง ปี่ กรับ ซอ การแต่งกาย แยกแดงตัวเอกของเรื่องแต่งแบบแขกมลายู ติดหนวดเครารุงรัง สวมสร้อยลูกประคำ ยายีตัวเอกฝ่ายหญิงนุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อยาวหยาผ้าลูกไม้ มีผ้าโปรงบางคลุมศีรษะ ส่วนตัวละครเสนาแต่งแบบคนรับใช้ คือ แต่งตัวสบาย มักไม่สวมเสื้อแต่งหน้าตาให้ดูตลกขบขัน การแสดงลิเกป่ามีตัวละครหลัก ได้แก่ 1) แยกแดง ซึ่งเป็นนายแขกเทศที่นั่งเรือสำเภาจากเมืองกัลกัตตา มาขายผ้าที่เมืองตรัง 2) ยายี ซึ่งเป็นสาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ที่เมืองทับเที่ยง จังหวัดตรัง และมีตัวประกอบฉากเพื่อเพิ่มอรรถรสในการแสดง ได้แก่ นายเสนาซึ่งเป็นตัวตลกคอยดำเนินเรื่องช่วงชว่นยายีลงเรือกลับบ้านแขกแดง การแสดงลิเกป่า เมื่อเริ่มต้นเล่นเรื่องเดียวกันตลอด มีลำดับขั้นตอนการแสดงเริ่มด้วยการเบิกโรงขอที่ขอทางเจ้าที่ แล้วโหมโรงด้วยการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ ต่อด้วยบทว่าดอ คือ การขับบทลูกคู่โดยผลัดกันร้องทีละคน ผลัดเปลี่ยนกันไปรอบวง บทร้องกล่าวถึงดอไม้ พรรณนาถึงความรัก เกี้ยวพาราสี จากนั้นเป็นการไหว้ครู ขับร้องการะเวงสังคีตลีลิตีทั้งหลายและครูบอาจารย์ที่สั่งสอนกันมา ให้ช่วยพิทักษ์รักษาคณะลิเกป่า ต่อด้วยการบอกชุดสิบสองภาษา คือ ขับบทเล่าเรื่องนิทานหรือเรื่องในวรรณคดีอย่างย่อ ๆ ทั้งหมด 12 ชุด จบ เมื่อถึงตอนสำคัญ คือ การออกแขกแดง โดยแขกแดงจะจุดเทียนขับบทเป็นภาษาแขกหลังม่าน แล้วขับบทขย่มม่านออกหน้าโรงในลักษณะเต้นสามขา มือหนึ่งเท้าสะเอวเดินออกไปหน้าโรง ขับบทการะเวงผู้ชมและแนะนำตัวเองไปพร้อมกัน มีลูกคู่ร้องรับบทขับแต่ละตอนเสร็จแล้วเริ่มเล่นเรื่อง โดยแขกแดงจะเรียกยายีออกมาเพื่อชักชวนให้ไปบ้านเมืองของตน มีเสนาคอยเป็นลูกคู่โต้บทสร้างความตลกขบขัน จนลงเรือและเดินทางถึงเมืองกัลกัตตา แต่ปัจจุบันมักจะเล่นถึงเพียงตอนเรือติดหาดที่เกาะลิบงหรือเหลาเลียง แล้วมีเสนาหรือตัวตลกออกมาบอกเรื่องที่จะเล่นต่อ ส่วนใหญ่เป็นนิยายจักร ๆ วงศ์ ๆ จากวรรณคดี เมื่อการแสดงจบลง ผู้แสดงทุกคนจะออกมาหน้าม่านแล้วร้องบทส่งครูเป็นลำดับสุดท้าย (ด้วน ทองดี, 2566)

ตัวอย่างบทกาดครู

ขับกาดครู ขึ้นดอ

(แม่เพลง)	คำแล้วเชิญครู มาอยู่เหนือเกล้า เกศา เชิญมาแม่มา พิทักษ์รักษา ลูกด้วยกัน...ด้วยกันแหละเหอลูกด้วยกัน
(ขึ้นดอ)*	คลองเหลือนปากก มั่นรบกนป่าเตย ความรักความซื่อ หมดแล้วหรือ น่องว้ายยังเหลย...เอ็งเอ๋ย...เอ๋อเหอ...เอ็ง เอยชะตังน้อย...น้อย เหอ...เอ็งเอ๋ย
*	คลองเหลียนแก้วข้า มีนิกเขาวาเพิงสอนชั้น ใครดักใครต่อได้ ฉันทจะให้รางวัล...เอ็งเอ๋ย...เอ๋อเหอ...เอ็ง เอย ชะตังน้อย...น้อย เหอ...เอ็ง เอย
*	ต้นพร้าวทางแดง ทั้งวีทั้งแวงไปทุกทิศ คลองเหลียนบ้านใหญ่ บังตั้งหัวใจไว้ทุกทิศ...เอ็ง เอย...เอ๋อเหอ...เอ็ง ดอย ชะตังน้อย...น้อย เหอ...เอ็ง เอย
*	ต้นกล้วยพังลา ชูปลีหันหน้าทิศพายัพ คลองเหลียนถาวร ทำให้บังนอน ไม่ค่อยหลับ...เอ็ง เอย...เอ๋อเหอ...เอ็ง เอย

ตัวอย่างบทขับกลอน 12 ชุด

ขับบอกชุด

- ชุดที่ 1 บอกเสียให้แท้ ๆ ยังมีคนแก่...เอ๋ย...รดน้ำมนต์ออกมาเทียวเดิน เล่นอยู่ร่ม ๆ เทียวเดิน...เทียวเดินแล้วอยู่
ร่ม ๆ บอกกกุศลให้คนเข้าใจ...ชะติงนองนอย ห่อ เอ็ง เอย
- ชุดที่ 2 แขกแดงเสียงม ๆ เล่นตามธรรมเนียม...เอ๋ย...แต่เก่าก่อน...ไม่ปลิ้น...ไม่ปลอก...ไม่หลอก...ไม่หลอน (ซ้ำ)
ไม่เอาคำกลอนของใครมาว่า...ชะติงนอง...นอย...ห่อ เอ็ง เอย
- ชุดที่ 3 ประขุขามขำ ๆ พวกจีนไหหลำ...เอ๋ย...กินน้ำชา พอเมายาแดง แกว่งไปแกว่งมา (ซ้ำ) ร้องรำทำท่าไม่รู้
ภาษาไหน...ชะติงนอง นอย ห่อ เอ็ง เอย

(เอกภพ ปานคง, 2566)

ตัวอย่างบทแขกแดง

ช่วงที่ 1 (ขับหลังม่าน)

ไอ้ยารูมันตะเร้...(เอื่อน) ตะเบะนานาไอ้เร้ารารูมันตาเร้
ชุดตะแแรกแขกแดงขึ้นแปลหลังคา รดน้ำมนต์ทั่ว พระยาภาษาลิเก
จุดเทียน เทียนจุดรูปผมจะปลูกเพลงเล่น ออกไปเดินท่าแขกให้มันแปลภาษา

ช่วงที่ 2

ไอ้ยารูมันตะเร้...(เอื่อน) ตะเบะนานา (ใส่มุขตลก)
น่าน่านานา.....ไอ้เร้ารารูมันตาเร้
ตะเบะและสูตะเบะและหาวตะเบะและจะตะเบะและบัง ๆ
พี่น้องที่นั่งบังขอตะเบ้ (เข้าหลังม่าน)

(ภานุพงศ์ บุญสุข, 2566)

ตัวอย่างบทายี

นางหยิบแป้งผงมาลงเลขสี่	บ่าวตามนี้รักจีหลงไหล
หยิบหวีหางมาสาางผมทันใด	ดกดำวิไลห้อยลงตามบ่า
แล้วหยิบกระຈักขึ้นมายกส่อง	แย้มดูฟันทองของน้องทอดตา

(บุญมี แก้วละเอียด, 2566)

3. การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า บ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

ภาพที่ 1 เครื่องแต่งกายลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนแบบดั้งเดิม

เครื่องแต่งกายดั้งเดิมของลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง แต่งด้วยชุดเสื้อผ้าธรรมดาที่ตัดเย็บกันเองในทีมงานไม่ได้มีการออกแบบสร้างสรรค์ให้มีความงดงามตามหลักสุนทรียศาสตร์หรือนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ได้เพียงแค่นำประโยชน์ในการใช้สอยเพื่อสวมใส่ในการแสดงเท่านั้น จึงทำให้ภาพลักษณ์ที่แสดงออกไปสู่สาธารณะชนไม่มีความโดดเด่นน่าสนใจ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง โดยการเริ่มนำหลักการทางด้านเครื่องแต่งกายทางด้านนาฏศิลป์และทฤษฎีการจัดวางสีในด้านทัศนศิลป์เพื่อให้เครื่องแต่งกายที่ออกแบบจัดทำขึ้นใหม่นั้นมีความสวยงามและน่าสนใจ ทั้งยังถูกต้องตามหลักของนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ ได้ดังนี้ (เพชรไพลิน หนูนวล, 2566); (ธิดา เสวียนชัย, 2566)

3.1 เครื่องแต่งกายของ แยกแดง หรือแยกเทศ สวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวสีทอง ตัดแบบพอดีตัวด้วยผ้าไหมอิตาลี สวมเสื้อกั๊กสีแดง ตัดแบบพอดีตัว ด้วยผ้ากำมะหยี่ ส่วนล่างสวมผ้าซอกแคะสีน้ำตาลแดง มีลวดลายเส้นสีน้ำทอง ตัดเย็บแบบพอดีตัว พับขอบเป็นเข็มขัดและจับช่อดอกไม้ไว้ที่เอวด้านขวา

3.2 นางเอกยายี คนที่ 1 สวมเสื้อบานง ส่วนกลางลำตัวตัดเย็บด้วยผ้าไหมอิตาลีสีชมพูตกแต่งด้วยผ้าลูกไม้สีทองที่ชายเสื้อ ส่วนแขนทั้งสองข้างตัดเย็บด้วยผ้าชีฟองสีชมพูอ่อน ส่วนล่างสวมผ้าถุงปาเต๊ะสีบานเย็น ตกแต่งลวดลายดอกไม้สีทองที่ชายผ้าถุง

3.3 นางเอกยายี คนที่ 2 สวมเสื้อบานง ส่วนกลางลำตัวตัดเย็บด้วยผ้าไหมอิตาลีสีฟ้าตกแต่งด้วยผ้าลูกไม้สีทองที่ชายเสื้อ ส่วนแขนทั้งสองข้างตัดเย็บด้วยผ้าชีฟองสีฟ้าอ่อน ส่วนล่างสวมผ้าถุงปาเต๊ะสีฟ้าตกแต่งลวดลายดอกไม้สีขาวทองที่ชายผ้าถุง

ภาพที่ 2 ผลงานการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง สามารถอภิปรายผลร่วมกับแนวความคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ได้ดังนี้

1. การแสดงลิเกป่าได้เข้ามาในจังหวัดตรังโดยแยกเทศที่มาจากชายเสื้อผ้าในเมืองทับเที่ยงที่ได้นำเอาศิลปะวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น การร้องรำทำเพลงลิเกป่า มาเผยแพร่ให้แก่ชาวใต้ในจังหวัดตรังซึ่งมีบรรพบุรุษของคณะบ้านคลองปะเหลียนได้เข้าไปศึกษาตั้งแต่ปี 2546 เนื้อร้องและทำนองได้ถูกปรับแต่งขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติสถานที่อยู่อาศัยในจังหวัดตรัง และ เรื่องราวบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน มีการปรับบทร้องใหม่ให้มีความสั้นกระชับ และเข้าใจง่ายแต่ยังคงมีครบองค์ในทุกช่วงของการแสดง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของ (Ralph, L., 2436) ที่ได้กล่าวถึง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมโดยเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมรวมกันและต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกันเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่เกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดจากการผลิตคิดค้นขึ้นเองในสังคมหรือถ้ามีก็มักจะเกิดจากการนำสิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกมาผสมผสานของที่มีอยู่แล้วให้เป็นของใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนเช่นเดียวกันกับการแสดงลิเกป่าที่ถูกนำมาโดยชาวต่างชาติที่มีความสามารถทางด้านขับร้องและการแสดง มีความน่าสนใจที่น่าชมจนผู้คนเกิดความหลงใหลและชื่นชอบและมีการถ่ายทอดฝึกฝนแนะนำการแสดงนั้นให้แก่ชาวบ้านจังหวัดตรังที่สนใจ จนมีการสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

2. การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ออกแบบและจัดทำรูปแบบเครื่องแต่งกายต้นแบบให้แก่นักแสดงหลักคณะคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง จำนวน 3 ชุด คือ ชุดแขกแดง 1 ชุด ประกอบด้วย เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว สีทอง สวมเสื้อก๊วกและนุ่งโสร่งผ้าซอกแคะ สีแดงลายน้ำทอง ชุดยายีคนที่ 1 สวมเสื้อบานงแขนยาวสีชมพู นุ่งผ้าถุงปาเต๊ะสีชมพูลายน้ำทอง ชุดยายีคนที่ 2 สวมเสื้อบานงสีฟ้า นุ่งผ้าถุงผ้าปาเต๊ะสีฟ้าลายน้ำทอง โดยใช้ทฤษฎีของการสื่อสารผ่านความหมายของสีต่าง ๆ (Peeranat, D., 2565) กล่าวคือ ชุดของแขกแดง ใช้สีทองเป็นสีชุดยืนพื้นด้านใน หมายถึง ความมั่งคั่ง ร่ำรวย มีคุณค่าในด้านศาสนา ยังสื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ การหยั่งรู้ แต่ในแง่ลบ หมายถึง ความฟุ้งเฟ้อ และ โอ้อวด ได้อีกด้วย ซึ่งตรงกับบุคลิกของแขกแดง ที่พยายามเกี้ยวพาราสียั่วยุให้ไปอยู่ด้วย การพูดพรรณนาถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งเพชฌัญญูจินดา และของมีค่ามากมายที่จะมอบให้นาง ส่วนเสื้อก๊วกและโสร่ง ใช้สีแดง ซึ่งหมายถึง ความรัก ความร้อนแรง ที่แฝงด้วยความแข็งแกร่ง ดังความรักที่แขกแดงมีต่อยายี ชุดของยายีคนที่ 1 ใช้สีชมพู ความนุ่มนวลอ่อนหวาน ละเอียดย่อนอ่อนโยนและเพ้อฝัน เช่นเดียวกับตัวยายี ที่ในเนื้อเรื่องบทร้องจะมีบุคลิกขี้อ้อน ขี้อาย แต่ก็ไม่สามารถปิดบังความรักที่มีต่อแขกแดงได้ ถึงเริ่มเรื่องจะเล่นตัวมากเพียงใดแต่สุดท้ายก็ต้องยอม จากบ้านไปพร้อมกับแขกแดง ชุดยายีคนที่ 2 ใช้สีฟ้า สื่อถึงความสดใส อ่อนโยน ความฝัน และที่สำคัญยังรวมไปถึงความอิสระดั่งก้อนเมฆที่อยู่บนท้องฟ้า เปรียบดั่งตัวยายีคนที่ 2 นั้น ถึงแม้จะเป็นเมียสองแต่มีความรักให้แขกแดงอย่างเหลือล้น พร้อมจะเดินทางร่วมเคียงข้างกันไปกับเขาทุกที ดังท้องฟ้าที่ไม่มีวันหายไปไหน ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืนก็ตาม โดยรูปแบบเครื่องแต่งกายที่ออกแบบจัดทำขึ้นได้นำแนวความคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง (Kanyachat, W., 2565) กล่าวถึงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้ที่มีแบบเครื่องแต่งกายอ้างอิงจากหนุ่มสามชามมุสลิมที่ผู้ชายสวมเสื้อก๊วกนุ่งโสร่ง ผู้หญิงสวมเสื้อบานงนุ่งผ้าปาเต๊ะ ที่เป็นเอกลักษณ์ความงดงามที่สืบทอดมาอย่างช้านาน จนมีการนำรูปแบบเครื่องแต่งกายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้มากมายในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์หรือแม้กระทั่งการสวมใส่ในงานพิธีการโอกาสต่าง ๆ ก็มีความโดดเด่นเป็นสง่าด้วยเช่นกัน

จากข้อความดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ของ วราภรณ์ ดวงแก้ว ที่ได้กล่าวถึง “สุนทรียศาสตร์” ว่ามาจากศัพท์ภาษาบาลี “สุนทริยะ” แปลว่า ดี งาม สุนทรียศาสตร์จึงมีความหมายตามรากศัพท์ว่าวิชาที่ว่าด้วยความงาม (วราภรณ์ ดวงแก้ว, 2546) และกมลรส โมฆรัตน์ ได้กล่าวถึง การสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้คิดสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดความประทับใจซึ่งในคุณค่าของความงามที่สามารถสัมผัสรับรู้ในคุณค่าสุนทรียภาพของสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง (กมลรส โมฆรัตน์, 2556) เช่นเดียวกับ การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้ที่คิดที่มีผ่านสีและรูปแบบของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายทั้งสามชุดเพื่อให้ภาพลักษณ์ของคณะบ้านของปะเหลียนมีความงดงาม เพิ่มแรงดึงดูดสร้างจุดสนใจให้แก่ผู้พบเห็นมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

สรุปและเสนอแนะ

สรุปการวิจัยการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายการแสดงพื้นบ้านลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์การสาธิตการแสดง และสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา และรูปแบบการแสดงลิเกป่า รวมถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในคณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง นำมาสู่การสนทนากลุ่มย่อยระหว่างสมาชิกลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียนและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายนักแสดงหลักให้มีความสอดคล้องกับหลักทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้และความงามทางด้านสุนทรียศาสตร์มากขึ้น ได้แก่ ชุดแขกแดง จำนวน 1 ชุด และ ชุดยายี จำนวน 2 ชุด โดยตัดเย็บแบบพอดีตัวให้แก่นักแสดงหลักตัวจริงในขณะนั้น ไว้เป็นต้นแบบในการนำไปปรับใช้แก่นักแสดงในรุ่นถัด ๆ ไป ข้อเสนอแนะในงานวิจัย 1) ควรมีการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ลิเกป่า คณะบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง ให้คงอยู่ต่อไปแก่คนรุ่นหลัง 2) ควรมีการศึกษาพัฒนาเรื่องท่ารำที่ใช้ในการแสดงให้มีความสอดคล้องกับเนื้อร้องและมีความหลากหลายน่าสนใจ 3) ควรมีการศึกษาพัฒนาเรื่องบทร้องในการแสดง ให้มีความกระชับและหลากหลายมากขึ้นในด้านภาษา เพื่อถ่ายทอดหน้าสามารถนำการแสดงลิเกป่า ไปใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีจำนวนมากในจังหวัดตรังต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กมลรส โมฆรัตน์. (2556). ทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/206330>
- เกียรติกิจ ก้าวละเอียด. (16 พ.ค. 2566). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- ถ้วน ทองดี. (16 พ.ค. 2566). รูปแบบการแสดงและบทร้องของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- ธิดา เสวียนชัย. (16 พ.ค. 2566). อุปสรรคและปัญหาในการพัฒนาเครื่องแต่งกายของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- นครินทร์ หนูนวล. (20 พ.ค. 2566). การจัดเตรียมความพร้อมในการแสดงของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญมี ก้าวละเอียด. (20 พ.ค. 2566). บทร้องของยายีคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- เพชรไพลิน หนูนวล. (16 พ.ค. 2566). อุปสรรคและปัญหาในการพัฒนาเครื่องแต่งกายของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- ภานุพงศ์ บุญสุข. (16 พ.ค. 2566). บทร้องของแขกแดงคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- วรภรณ์ ดวงแก้ว. (2546). ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2567 จาก <https://www.nectec.or.th/schoolnet/library/create-web/10000/general/10000-10184.html>
- สิริชัย ทองดี. (20 พ.ค. 2566). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)
- เอกภพ ปานคง. (20 พ.ค. 2566). บทขับกล่อ 12 ชุดของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. (เสาวณีย์ บางโรย, ผู้สัมภาษณ์)

- Kanyachat, W. (2565). แนวความคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง. Retrieved February 22, 2567, from <https://pubhtml5.com/oeea/ughx/basic/>
- Peeranat, D. (2565). ความหมายของสีต่าง ๆ. Retrieved February 20, 2566, from <https://www.allwedo.in.th/post/ความหมาย-นัยยะ-และอารมณ์ต่างๆที่แฝงอยู่ในสีแต่ละสี>
- Ralph, L. (2436). ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม. Retrieved March 4, 2567, from <https://the.library.mju.ac.th/wp-content/uploads/2023/04/7.pdf>